

SON – Straffedes Organisasjon i Norge avgir med dette sin høringsuttalelse til Justis- og beredskapsdepartementet i høringsnotat av 13. november 2020 om forslag til nye regler om tilsynsråd for kriminalomsorgen.

Innledning:

SON – Straffedes Organisasjon i Norge har gjennom førti år fått et godt innsyn i hvordan tilsynsrådene i fengslene fungerer i Norge. Vi mener at tilsynsrådene har en veldig viktig rolle som en kontrollør av at straffegjennomføringen foregår i samsvar med regelverket og av at fangene ikke lider overlast juridisk eller velferdsmessig. Vårt inntrykk er likevel at tilsynsrådene de siste tiårene ikke har fungert optimalt. SON er derfor enig i at det trengs en omorganisering i retning av et mer profesjonelt system med sterkere styring sentralt, sterkere økonomi og et bedre regelverk for prosedyrer og for offentliggjøring av tilsynsrådernes rapporter. SON er derfor i utgangspunktet positive til forslaget om å videreføre ordningen med tilsynsråd med nye reguleringer.

SON er interesseorganisasjon for alle straffede i Norge og vi synes det ville være rimelig om vår organisasjon og andre brukerorganisasjoner ble konsultert når det skal utredes nye regler for tilsynsrådene i fengslene i Norge. I det minste burde det vært nedsatt et bredt sammensatt utvalg som kunne foreta en offentlig utredning av dette viktige temaet. SON mener at en praksis der et departement ber en (vennlighets) enkeltperson om å forta en offentlig utredning er uakseptabel og udemokratisk. Dette svekker mulighetene til at brukermedvirkning blir integrert i utredningen og vi vil også påpeke at den akademiske kompetansen innen kriminalomsorg i større grad befinner seg på Institutt for Kriminologi og retts sosiologi (IKRS) og KRUS.

Når dette er sagt mener SON at den utredningen som foreligger fra Professor Eivind Smith har mye godt i seg og at den kan danne et godt grunnlag for den videre prosessen. Vi håper derfor at Justisdepartementet vil ta ekstra hensyn til brukerperspektivet slik det kommer fram i denne høringen, og vi takker for anledningen til å legge fram våre synspunkter som høringsinstans.

Problemerkene med dagens ordning:

SON har gjennom årene innsett at det er store svakheter ved dagens ordning og at problemene har fortsatt uten forsøk på å rette opp svakhetene, noe som har gitt det nødvendige tilsynet svekket funksjon. Vi håper og tror at det nå er tatt grep som endelig vil føre fram til tilsynsråd som fungerer som det skal og ser med forventning fram til den nye løsningen med nye regler, ny administrasjon og bedre økonomi. SON synes at Justisdepartementet i sitt forslag har gått langt i å reparere svakhetene ved dagens ordning.

SON har erfart at innsatte ofte ikke får kontakt med tilsynsrådet, enten fordi de ikke besvarer henvendelser eller fordi den innsatte ikke får opplyst hvordan tilsynsrådet skal kontaktes og når de kan komme til det enkelte fengsel. I noen regioner har det over tid ikke vært fungerende tilsynsråd, noe vi har opplevd som svært problematisk for de innsatte. Tilsynsrådene kommer for sjeldent på besøk til fengslene. I tillegg opplever mange tilsynsrådene som lite hjelpsomme. Ordningen er

ineffektiv slik den er i dag fordi det mangler sentrale føringer for tilsynsvirksomheten. SON setter derfor pris på at Justis- og beredskapsdepartementet foreslår retningslinjer om mandat, oppnevning, funksjonstid og sammensetning av tilsynsrådene.

Mye vil gå seg til ettersom veien trækkes opp i den nye ordningen. Vi kunne ha gått nærmere inn på hva som har vært galt med tilsynsrådene de siste tiårene, men kritikken i utredningen og departementets egne vurderinger gir et bredt innsyn i problemene, så vi prøver i denne høringsuttalelsen å fokusere på hva som kan bli bedre etter omleggingen. Det er i stor grad et ledelsesproblem. Det foreligger i dag et betydelig etterslep i tilsynsarbeidet og det gir dobbel grunn til å satse på en ny og kostnadskrevende løsning.

Grunnlaget for tilsynsrådene:

SON har lenge krevd at Norge skal oppfylle føringene i FNs minimumsregler for behandling av innsatte (Mandela-reglene) og Europarådets fengselsregler, og dette tilsier at vi må ha et uavhengig tilsyn med fengslene. Kriminalomsorgen er en utøver av fysisk makt, og staten har et særlig ansvar for å sikre human behandling av personer som den berøver friheten. Det er derfor vi har tilsynsråd i dag og det er derfor vi trenger en betydelig opptrapping av tilsynsrådsvirksomheten i årene framover. Dette kommer godt fram i Sivilombudsmannens rapport fra 2013 og i Professor Smiths offentlige utredning.

Behovet for en nyordning:

Vår erfaring er at dagens tilsynsråd utfører et viktig arbeid innenfor de rammene de har til rådighet, men at verken ressursene eller rammeverket er lagt til rette for et effektivt og tilstrekkelig tilsyn. Rammene for tilsynsordningen må altså gjøres betydelig klarere og det beste er en omorganisering med et sterkt sekretariat og faste ansatte fagfolk til å lede arbeidet. En ordning med en samlet nasjonal institusjon er hensiktsmessig for å oppnå fordelene med en blanding av faste og lege elementer uten at organisasjonen blir for stor. Ordningen foreslås endret slik at det blir bare ett tilsynsråd, som settes opp med mer ressurser enn tilsynsrådene disponerer i dag. Det er helt sentralt at regelverket sikrer at tilsynsrådets virksomhet ikke begrenses av ressurshensyn.

SON er positive til at det opprettes et nasjonalt tilsynsråd hvis virksomhet reguleres gjennom lov. Det er behov for regler som sikrer et likeverdig tilsyn med fengslene over hele landet. Etter vårt syn vil omorganiseringen kunne bidra til å oppnå dette målet.

Tilsynsrådsordningen har i dag uklart mandat, manglende uavhengighet, manglende lovfesting, uklar struktur og organisering, manglende opplæring, manglende kontinuitet i arbeidet og manglende ressurser. Tilsynsrådene fungerer altså ikke som et offentlig organ som kan ha reell innflytelse på at rettssikkerheten ikke krenkes i urimelig grad. SON synes det er svært alvorlig og paradoksalt at et land som gjerne markedsfører seg som «verdensmester i menneskerettigheter» i en årrekke ikke har evnet å behandle sine egne fanger i samsvar med globale og europeiske minimumsstandarder.

SON mener at det må være en selvfølge at Norge har et system som ivaretar forpliktelsene etter FNs torturkonvensjon så vel som minimumsstandarder fastsatt gjennom Mandela-reglene og de europeiske fengselsreglene. Etableringen av en forebyggingsenhet hos Sivilombudsmannen er ikke tilstrekkelig for å møte kravet om en løpende og uavhengig tilsynsordning, hvilket også ombudsmannen selv har understreket: «Verken forebyggingsenheten eller ombudsmannen for øvrig er å anse som et tilsynsorgan. Ombudsmannen er Stortingets uavhengige kontrollorgan for hele forvaltning, og bør ikke tillegges et ansvar for å oppfylle et permanent tilsynsbehov på et forvaltningsområde.»

Forslaget til nyordning:

SON er enig i at det oppnevnes ett tilsynsråd for hele landet med fast ansatte dommerkompetente medlemmer, men det bør også være et fast medlem fra helsesektoren. Våre erfaringer tilsier at det tar to år å bli varm i trøya for nye medlemmer og at fire års funksjonstid er sløsing med offentlige midler. Derfor er vi sikre på at en seks år funksjonstid for fast ansatte er det riktige nivået å legge seg på. Videre skal det etter forslaget oppnevnes et antall øvrige medlemmer, som kan oppnevnes for fire år. SON mener at det må være et sterkt sekretariat tilsatt ved tilsynsrådet og at det ikke bør lokaliseres til Direktoratet for Sivil Beredskap DSB.

Alle tilsynsrådets medlemmer må delta i reisevirksomheten og det kan bidra til økt kompetanse i tilsynsrådet.

SON ønsker en garanti på at tilsynsrådene får store nok bevilgninger til at det blir mulig å gjennomføre tilsyn over hele landet med representanter for alle fylker og for brukersiden.

Sammensetningen av tilsynsrådet:

SON er skuffet over at Justisdepartementet ikke følger opp utredningens anbefaling om at rådet bør ha tre faste medlemmer som utnevnes av Kongen i statsråd og at disse tre bør tilsettes på heltid. SON mener at de faste medlemmene bør tilsettes på heltid og at to med dommerkompetanse og en helse/psykologikompetanse utgjør kjerne i ledelsen av tilsynsrådet. Erfaringsmessig er det ofte helserelaterte spørsmål som tas opp med tilsynsrådet, og vi mener derfor at det tredje medlemmet bør ha helsefaglig bakgrunn.

For øvrige medlemmer i rådet mener vi at funksjonstiden bør settes til fire år. Vi er også enige med departementet i at hensynet til å beholde kompetanse og sikre kontinuitet taler for at en oppnevning kan forlenges. Lengre fungeringstid vil bidra til stabilitet, erfaring og faglig tyngde. Stillingene vil bli mer attraktive, og en ville kunne få faste medlemmer med gode faglige kvalifikasjoner. Hyppige utskiftninger av ledere og ledere med ansettelse i flere stillinger har til nå svekket tilsynsrådene, ført med seg et uønsket tilsynsetterslep. Det er foreslått at tilsynsrådet skal ha minst ett medlem fra hvert fylke, men det kan bli for lite i fylker med mange innbyggere eller med store avstander, og det kan medføre få og sjeldne tilsyn og føre til at tilsynet ikke bli like grundig over hele landet.

Så vidt vi kan se er det ikke samsvar mellom hva som anbefales i rapporten (fulltidsstillinger for de tre faste medlemmene), og departementets forslag. Med et styrket nasjonalt tilsynsråd blir kontrollspennet stort, og det fordrer at de som skal utføre oppgaven har nok kapasitet til dette. Det er også viktig at rådet får tilstrekkelige driftsressurser slik at de kan oppsøke fengsler og andre straffede.

Et sterkt sekretariat:

SON er glad for at Departementet vil legge stor vekt på opprettelsen av et sterkt sekretariat for å etablere et arkiv og behandle personopplysninger korrekt, og å legge til rette for informasjon til, og opplæring av, nye medlemmer av tilsynsrådet. Spesielt er det viktig med en grundig opplæringsplan for å få alle medlemmene til å fungere optimalt.

Sekretariatets størrelse må ikke underestimeres, og det er mulig å konsultere sivilombudsmannen og forebyggingsenheten og andre for å vise hvor mye sekretariatskraft som trengs for å gjennomføre et effektivt administrasjonsnivå.

SON mener at sekretariatet må tilknytte seg brukerstemmer og erfaringsstemmer for å tilfredsstille dagens krav til demokrati og medvirkning, ellers vil dette sekretariatet framstå som akademisk, toppstyrt og gammeldags og det kan tenkes å svekke tilliten i systemet.

Tilsynsrådets arbeidsform:

Tilsynsrådet skal fastsette en plan slik at alle fengslene blir besøkt minst én gang i løpet av funksjonsperioden, og at fengsler med høyt sikkerhetsnivå skal besøkes minst to ganger. Dette er et minimum, det må være åpent for flere besøk der presset er størst og der mange fanger sitter og venter på tilsynsrådet. Det er viktig å prøve å løse sakene på lokalt nivå og skape godt samarbeid mellom tilsynsrådet og lokalt nivå. I tillegg vil det sikre at det ikke utvikler seg en praksis hvor alle saker blir fremlagt overordnet myndighet først.

SON mener det er viktig at tilsynsrådet gis adgang til å avhøre ansatte i kriminalomsorgen og andre involvert i fengseldriften og at disse plikter å forklare seg. Tilsynsrådet må ha eksplisitt fullmakt til å kreve statistikk og generelle opplysninger fra ulike nivåer i kriminalomsorgen, eksempelvis statistikk for bruk av isolasjon, tvangsmidler etc.

Vi vil imidlertid poengtere viktigheten av å unngå at en sentralisering av tilsynsrådet medfører lavere inspeksjonshyppighet ute i enhetene. Denne risikoen er betydelig særlig hva gjelder fengselsenheter i lite sentrale strøk. Det er således avgjørende at tilsynsrådet sikres adekvate ressurser, og at et minimum av tilsynsvirksomhet lovfestes. Vi mener videre at tilsynsrådet bør forpliktes til å gjennomføre uanmeldte inspeksjoner i tillegg til anmeldte besøk, hvilket bør presiseres i lovteksten.

Vi mener også at innsattes adgang til å kommunisere fortrolig med tilsynsrådet bør løftes og presiseres i lovteksten.

SON mener at arbeidsområdet for tilsynsrådet ikke bare bør baseres på rettslige forhold, men også på forhold av velferdsmessig karakter. Vi ønsker at tilsynsrådet også skal føre tilsyn med velferd i fengselet slik at de innsatte har et organ å henvende seg til dersom de finner tilbudet i fengselet utilfredsstillende. Spesielt er det et problem at fanger ikke får nødvendige medisiner tilpasset diett allergier, at arbeidstilbudet ikke har vært meningsfylt og at ansatte har misbrukt sin stilling.

Det er behov for et uavhengig tilsyn også med saker som er eller har vært gjenstand for klagebehandling, slik at innsattes rettigheter håndheves. Det er videre viktig at tilsynsrådets myndighet ikke er begrenset til tilsyn med saker som berører den enkelte. Vel så viktig er det at vi har et organ som fører tilsyn med forhold i fengslene som berører flere eller alle innsatte.

SON mener at tilsynsrådet som et minimum må gis myndighet til å gi umiddelbare pålegg og om midlertidig stans av tiltak eller pålegg om iverksettelse av umiddelbare tiltak.

Lønn og godtgjørelse:

SON er av den oppfatning at det bør utarbeides et regelverk om godtgjørelse som særskilt er tilpasset tilsynsrådets virksomhet og arbeidsmåte. De faste stillingene må lønnes godt og godtgjørelsen til de andre medlemmene må være generøs. Også de som bidrar til Brukermedvirkning og eventuelle erfaringskonsulenter må ha gode godtgjørelser og reisepenger.

Offentliggjøring av rapportene:

SON støtter at årsmeldingene og rapportene utformes på en måte som gjør at de kan offentliggjøres, eventuelt ved å fjerne innhold som bryter med personvernet. Vi mener det bør legges opp til en mer aktiv tilnærming til allmennhetens rett til innsyn, og at meldingene skal trykkes og offentliggjøres.

SON er positive til at tilsynsrådet skal rapportere direkte til departementet, og videre at det presiseres at allmennheten har rett til innsyn i meldingene. Vi legger også til grunn at tilsynsrådets virksomhet er gjenstand for innsyn i medhold av offentlighetloven, og at parter og registrerte har rett til innsyn etter forvaltningsloven og personopplysningsloven.

Tilsynet må også sikre at kontaktutvalget mellom fanger og fengselsledelsen fungerer i alle fengslene. Uten et godt og aktivt kontaktutvalg er et fengsel dysfunksjonelt.

Friomsorgen må inkluderes:

SON er imot at arbeidsområdet skal begrenses til fengslene og mener at friomsorgen også gjennomfører straff som trenger tilsyn. Vi mener at behovet for en tilsynsordning også gjør seg gjeldende ovenfor friomsorgskontorene. Det vises til at over halvparten av alle domfelte ikke gjennomfører straffen i fengsel, men gjennomfører straff i samfunnet. Friomsorgskontoret gjennomfører hyppige møter med domfelte ved blant annet prøveløslatelse, samfunnsstraff, program for ruspåvirket kjøring og elektronisk kontroll. Ved prøveløslatelse kan det fastsettes vilkår om møteplikt, Friomsorgens kontrolltiltak begrenser straffedes frihet i samfunnet og kan i likhet med frihetsberøvelse i fengsel, virke inngripende ovenfor domfelte.

SON er ikke enig i at tilsyn med fengslene er viktigere og at problemene der er verre enn innen friomsorgen. Det kan gi en vesentlig underrapportering av problemene som oppstår i de tusen fengselhjemmene i Norge. Hjemmefanger som forteller om sine problemer i soningen risikerer sanksjoner og å bli overflyttet til fengsel og derfor holder de kanskje heller kjeften sin.

Fengsel og friomsorg er nært sammenvevd både organisatorisk og praktisk, og gjennomføring av straffer av en viss lengde innebærer at innsatte er underlagt begge i løpet av soningen. SON foreslår derfor at friomsorgen inkluderes i det nye tilsynssystemet parallelt med at departementet legger opp til en tettere integrering av fengsler og friomsorgskontor under felles ledelse.

Det bør derfor også være mulig for tilsynsrådet å føre tilsyn med friomsorgskontorene i de sakene som gjelder straffegjennomføring med elektronisk kontroll utover 6 måneder hvor domfelte er varig soningsudyktig.

Videre vises det til at eksempelvis straffegjennomføring i institusjon (§ 12) og straffegjennomføring med elektronisk kontroll (§ 16 a) reelt sett er gjennomføring av en ubetinget fengselsstraff, der friomsorgskontoret har ansvaret. Tilsyn må til.

Forvaringsdømte som er prøveløslatt til en kommunal boenhet eller institusjon har også utfordringer som trenger tilsyn. De prøveløslatte er gjerne lettere psykisk utviklingshemmede og ofte underlagt omfattende og strenge regimer med låste dører, alarmer på alle utganger, begrensninger i bruk av internett, telefon, røyking, besøk, bruk av sosiale medier og lignende. Altså klare likhetstrekk med fengselsopphold, som ofte kan vare i mer enn 10 år. Dette er domfelte som er i såkalte «enmannsfengsler», som kan ha for eksempel 2:1 bemanning, ikke få gå ut uten følge, som kan ha restriksjoner på besøk, alkohol- og rusforbud, forbud eller restriksjoner på bruk av PC og mobiltelefon, og de kan være i ordningen i mange år, noen ganger livet ut.

Over halvparten av alle domfelte soner ikke i fengsel, men gjennomfører straff i samfunnet. Friomsorgskontoret gjennomfører hyppige møter med domfelte ved bl.a. prøveløslatelse, samfunnsstraff, program for ruspåvirket kjøring og elektronisk kontroll. Ved prøveløslatelse kan det fastsettes vilkår om møteplikt, hvor antall møter og møteperioder varierer ut ifra lengde på dom og domfeltes livssituasjon. Disse kontrolltiltakene begrenser domfeltes frihet i samfunnet og kan i likhet med frihetsberøvelse i fengsel, virke inngripende ovenfor domfelte.

SON mener at de begrensningene overfor domfelte som foreligger ved gjennomføring av straff i samfunn ikke må undervurderes, og at det må være en mulighet for ekstern kontroll av også denne typen straffegjennomføring. I lys av det overordnede formål om «sømløshet» mellom fengsel og

fromsorg i kriminalomsorgen, er det naturlig at det tillegges tilsynsrådet å føre tilsyn med all straffegjennomføring under kriminalomsorgens ansvar.

Forholdet til helsetjenestene:

Særlig i saker som gjelder tvangsmiddelbruk og langvarige utelukkelse oppstår det spørsmål rundt innsattes rett på helsetjenester og eventuell overføring eller mangel på overføring til psykisk helsevern. Alle fengslene bør blir besøkt minst én gang i løpet av funksjonsperioden, og at fengsler med høyt sikkerhetsnivå skal besøkes minst to ganger.

SON ser at tilsynsrådene er i en posisjon til å kunne fange opp kritikkverdige forhold når det gjelder helsetilbudet til innsatte, og spesielt se til at spesielt sårbare innsatte får ivaretatt sine rettigheter når det gjelder tilgang til helsehjelp. Sett i lys av hvor mange innsatte som har kroniske somatiske og psykiske lidelser, ruslidelser og levekårsproblemer er tilsyn påkrevd.

Helsetjenesten i fengslene skal være likeverdig med helsetjenesten som den øvrige befolkningen har krav på. De innsatte skal gis et helsetilbud tilpasset den enkeltes behov etter en individuell vurdering. Sykeligheten blant innsatte i fengsler er høyere enn i befolkningen. Resultater fra flere undersøkelser viser at en betydelig andel innsatte har kroniske sykdommer, rusmiddelproblemer, psykiske lidelser og en opphoping av levekårsproblemer. Dette tilsier at hvordan innsattes helse ivaretas i fengslene er noe tilsynsrådene må engasjere seg i, gjerne sammen med helsesektorens tilsynsarbeid. Siste landsomfattende tilsyn med fengselshelsetjenesten ble gjennomført i 2001.

Pasient- og brukerrettighetsloven gjelder for innsatte i fengsel. Det er derfor viktig at statsforvalterne har en god dialog med kriminalomsorgen og fengselet ved klager som gjelder dette. For at de innsattes velferd, som også innbefatter helse, skal ivaretas, er det sentralt at deres rettigheter etter pasient- og brukerrettighetsloven blir overholdt. Her har tilsynsrådene en viktig rolle.

Taushetsplikt og personvern:

Medlemmene av, eller de som gjør tjeneste for, tilsynsrådet, må ha taushetsplikt etter forvaltningsloven. Vi støtter forslaget om taushetsplikt fullt ut, men likevel må ikke taushetsplikt være til hinder for at opplysninger om innsatte deles med tilsynsrådet dersom det er nødvendig for tilsynsrådets funksjon.

Krav om samtykke fra de innsatte og domfelte er viktig i utgangspunktet noe som innebærer blant annet at det stilles krav til en aktiv handling fra innsatte og domfelte som vilkår for at tilsynet skal utføres. Forslaget vil sikre at kriminalomsorgen har adgang til å dele taushetsbelagt informasjon om innsatte og domfelte, samtidig som tilsynsrådet settes i stand til å utføre sitt oppdrag. Informasjon om domfelte og innsatte er utvilsomt sensitiv informasjon som ikke bør deles med tilsynsrådet mindre det foreligger et saklig begrunnet behov.

Det er imidlertid avgjørende at det ikke etableres en praksis der tilsynsrådet rutinemessig innhenter opplysninger uten innsattes samtykke, og det videre avgjørende at det defineres klare skranker for hva slags opplysninger rådet kan innhente og fra hvem.

SON mener at det er en helt nødvendig endring at tilsynsrådet får adgang til taushetsbelagte opplysninger uten innsattes samtykke, for at tilsynsrådet skal være et reelt tilsynsorgan for alle innsatte og straffede. Flere ressursvake innsatte og innsatte med språkproblemer eller dårlig psykisk helse vil aldri selv ta kontakt med tilsynsrådet, og de benytter seg kanskje heller ikke av den interne klageadgangen i kriminalomsorgen. Det er ikke nødvendigvis de som roper høyest som har mest å komme med. Tilsynsrådet bør kunne kontrollere inngripende enkeltvedtak og

dokumentasjonen rundt tvangstiltak uten at det er etter oppfordring fra den innsatte. De bør ha innsyn i bruken av tvang og tvangsmidler, ufrivillig innlåsing og isolasjon og i forekomsten av overgrep, vold, mobbing, trøbbelmakere og syndebukker.

For å balansere innsattes rett til privatliv og personvern opp mot hensynet til et effektivt tilsyn, kan det være hensiktsmessig å lovfeste en rett for innsatte til å reservere seg mot at taushetsbelagte opplysninger utleveres til tilsynsrådet.

Vi mener derfor det bør vurderes om det skal fastsettes en plikt til å informere innsatte og domfelte om informasjonsdelingen. En slik opplysningsplikt vil kunne bøte på noen av personvernulempene ved at taushetsbelagte opplysninger deles uten medvirkning fra eller involvering av den de gjelder. En liknende informasjonsplikt tilligger inkassoselskaper som går inn og undersøker enkeltpersoners kredittverdighet. Alle blir informert.

Informasjon og tolking:

SON mener at tilsynsrådet må prioritere tilsyn med at alle innsatte får informasjon på et språk de forstår. Det er mange fanger med manglende norskkunnskaper og kanskje også manglende vilje til kommunikasjon. Vi erfarer at dagens lovverk ikke legger til rette for informasjonsutveksling i fengslene. Mange innsatte går derfor glipp av viktig informasjon og får færre muligheter under fengselsoppholdet enn andre. Vedtak oversettes ikke alltid i sin helhet, og slik fratras den innsatte mulighet til å forstå bakgrunnen for vedtaket og til å påklage avgjørelsen.

Brukermedvirkning:

Tilsynsrådet må tilse at kontaktutvalg mellom innsatte og fengselsledelsen fungerer i alle fengsler. Det er her velferd for de innsatte tas opp. Dette kan styrke brukermedvirkningen, og det bør være et sentralt tema for tilsynsrådene.

Ombudsfunksjonen:

SON er enig i at det nye tilsynsrådet i første omgang bør fungere som et ombud utenfor det formelle beslutningsapparatet i kriminalomsorgen.

Tilsynsrådet fremstår og i den nye foreslåtte ordningen som et ombud uten myndighet til å treffe rettslig bindende beslutninger. SON mener at myndighetene må jobbe videre med å utrede etablering av et uavhengig straffetilsyn som har beslutnings- og sanksjoneringskompetanse på lik linje med Datatilsynet, Arbeidstilsynet, Helsetilsynet og liknende. Et slikt tilsyn vil kunne utgjøre et nødvendig supplement til Sivilombudsmannens forebyggingsenhet idet sistnevnte primært fokuserer på forebygging uten myndighet til å behandle enkeltsaker og uten myndighet til å treffe bindende vedtak.

Tilsyn med alle straffede:

SON er interesseorganisasjon for alle straffede i landet vårt og de fleste som har blitt straffet soner hverken i fengsel eller i friomsorgen. Vi mener at tilsynsrådene bør ha samme arbeidsområde og ha tilsyn også med de som mottar mindre straffer som straffebøter og påtaleunntatelse. Det kan være mange viktige prinsipper her og stort rom for uheldig praksis som kan angå mange lettere straffede.

Finansiering:

SON har deltatt i høringene om Statsbudsjettet i mange år, og har vondt for å tro at det er sannsynlig at et budsjettforslag som dekker de nødvendige utgiftene vil komme gjennom vanlig budsjettbehandling. Det er derfor viktig at saken fremmes for Stortinget utenom budsjettbehandlingen, slik at Stortinget vedtar et godt utgangspunkt for et godt tilsyn med gode nok budsjetter til at intensjonene kan oppnås.

Finansieringen av tilsynsrådet må komme fra en egen post på Statsbudsjettet for i større grad tydeliggjøre tilsynsrådets uavhengighet. Fast ansatte skal ha full lønn, men det må også avsettes midler til honorarer til brukermedvirkere og erfaringskonsulenter som enten kan delta under tilsyn eller bli innkalt til rådssekretariatet for konsultasjoner, opplæring og erfaringsutveksling. Da kreves det også reisepenger, noe det har vært smålig med i dagens tilsynsrådsordning. Dersom det ikke tilføres friske midler til ordningen kan vi ikke se at det vil være mulig å iverksette den.